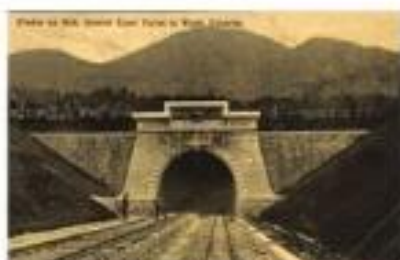

SLOVENSKO NARODNO GIBANJE V 19. STOLETJU

Sredi 19. stoletja so slovenske dežele zajele gospodarske spremembe

Razglednica bohinjkega železniškega predora iz leta 1906

Pred gradnjo železnic je imel izjemen pomen rečni promet. Brodarstvo po Savi (risba je iz Valvasorjeve Slave vojvodine Kranjske) je zamrlo leta 1862 z gradnjo železniške proge od Zidanega Mostu do Siska.

V slovenskih deželah se je industrializacija uveljavljala počasneje kot v zahodnoevropskih državah in tudi počasneje kot drugod v habsburški monarhiji. Dokaj hitro pa so slovenske dežele zajele novosti v prometu, saj je bil strateški položaj ozemlja za to ugoden. Že leta 1818 je v Trst priplul prvi parnik, dvajset let zatem pa je zaplul tudi po Ljubljani. V monarhiji se je hitro pojavila potreba po železniški povezavi med Dunajem in Trstom, ki je bil pomembno pristanišče. **Južna železnica** je bila preko današnjega slovenskega ozemlja zgrajena v dobrem desetletju in prvi vlak je pripeljal v Trst leta 1857. Pomembna je bila tudi **Bohinjska proga** od Beljaka (oziroma Prage) do Trsta, ki je bila zgrajena leta 1906. Ob progi so rasla mesta in industrijski objekti. V tem obdobju so začeli delovati zasavski premogovniki, nastale so nekatere tekstilne tovarne in papirnice (Vevče). Nove prometne povezave in industrijski objekti so prinesli zaposlitve in nove razvojne priložnosti, obenem pa povzročile zamiranje fužinarstva, furmanstva in nekaterih obrti, ki niso mogle konkurirati novim oblikam proizvodnje in prometa. Tudi kmetijstvo v tem času ni dovolj napredovalo, saj so bili kmetje obremenjeni z davki in stroški za modernizacijo. Mnogo kmetij je propadlo, kmetje pa so začeli iskati delo v tovarnah. Kljub gospodarskemu napredku so bile slovenske dežele še vedno v velikem razvojnem zaostanku za večino dežel monarhije.

28. oktobra 1856 je pripeljal prvi vlak do Borovnice, kjer je bil zgrajen eden največjih viaduktov v Evropi. Gradili so ga 6 let, na najvišji točki je bil visok 38 metrov, njegova dolžina je bila 561 metrov.